

Handhavingsjaarverslag 2011

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1 Wat hebben we gedaan.	4
1.1 Algemeen.....	4
1.2 Toezicht en Handhaving Bouw en Ruimtelijke Ordening	5
Algemeen.....	5
Bouwen zonder vergunning en strijdig gebruik	7
Strijdig gebruik.....	8
Toezicht op brandveilig gebruik.....	9
Toezicht op (asbest)sloop	10
1.3 Toezicht en handhaving milieu	11
Algemeen.....	11
Niet inrichting gebonden activiteiten. (bodemtoezicht)	12
1.4 Openbare ruimte.....	13
Algemeen.....	13
Meldpunt Openbare Ruimte.....	13
Parkeercontrole	14
Afval.....	14
APV	15
Markt	16
Overig.....	17
Hoofdstuk 2 De verantwoording.....	18
2.1 Toezicht bouw en ruimtelijke ordening.....	18
2.3 Toezicht milieu	20
2.4 Toezicht openbare ruimte	21
Hoofdstuk 3 Ontwikkelingen.....	23
3.1 omgevingsdienst Haaglanden	23
3.2 Kwaliteitscriteria.....	23
3.3 Inspectieview bedrijven.....	23
3.4 Dienst uitvoering onderwijs.	23
3.5 Bezuinigingen	24
Hoofdstuk 4 Bedrijfsvoering	25
4.1. Digitalisering	25
4.2. Personeel.....	25
4.3. Leerwerkbedrijf.....	26
4.4 Invoering werkrooster	26

Inleiding

Het college presenteert het eerste handhavingsjaarverslag. Met dit jaarverslag legt het college verantwoording af over zijn activiteiten met betrekking tot het toezicht en de handhaving in 2011. Het gaat daarbij om het toezicht en de handhaving in het omgevingsrecht, meer specifiek om de beleidsterreinen bouwen, milieu, ruimtelijke ordening en openbare ruimte. Het Besluit Omgevingsrecht (BOR) verplicht een handhavingsjaarverslag vast te stellen en deze ter kennisneming te brengen aan de raad. Daarnaast verplicht het Besluit Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BBO) jaarlijks aan de toezichthouder verslag te doen over de inzet van BOA's en de hiermee bereikte resultaten. De korpschef van Politie Haaglanden is aangewezen als direct toezichthouder op BOA's die binnen de grenzen van de regio Haaglanden werkzaam zijn. Gezien het feit, dat het openbaar ministerie in een aantal gevallen belast is met de opvolging van gemeentelijke handhavingacties is de afspraak gemaakt, dat handhavingsbeleidsplannen en -jaarverslagen ter kennisneming van de lokale driehoek worden gebracht.

Met het jaarverslag geeft het college inzicht in wat er in het jaar 2011 is gedaan op het gebied van toezicht en handhaving. Kwantitatief vindt er een vergelijking plaats met de planning die is gemaakt in het handhavingsuitvoeringsprogramma 2011. Om kwalitatief inzicht te bieden vindt u in het jaarverslag een beschrijving van de verrichte werkzaamheden. Daarnaast besteedt het jaarverslag aandacht aan de ontwikkelingen en trends die in het verslagjaar zijn waargenomen.

Toezicht is het controleren of de democratisch vastgestelde regels worden nageleefd. Toezicht wordt zoveel als mogelijk integraal uitgeoefend. Anders gezegd een toezichthouder beoordeelt situaties zo breed mogelijk of verschillende toezichthouders beoordelen een situatie samen. Het doel is om het aantal toezichtmomenten bij bedrijven en personen te beperken. De complexiteit van de regels maakt het echter niet altijd mogelijk om integraal te controleren.

Handhaven is het opleggen van sancties als regels worden overtreden. De handhaving is voor een groot deel gericht op het herstel van de situatie. De sancties zijn er opgericht om een situatie in overeenstemming te brengen met de wettelijke situatie. De sanctiemiddelen die in dit kader hoofdzakelijk worden gebruikt zijn de last onder dwangsom en de last onder bestuursdwang.

Strafsancties worden vooral opgelegd bij de 'kleine ergernissen', zoals hondenpoep, afval en fout parkeren. Vaak is in deze situatie een herstelsanctie niet of onvoldoende effectief. Met deze vorm van sanctioneren zijn buitengewoon opsporingsambtenaren belast.

De gemeente had jarenlang een convenant met de politie over de inzet van vier politiesurveillanten. Door het beëindigen van de opleiding voor politiesurveillant stagneerde de instroom van nieuwe politiesurveillanten. Doorstroom en uitstroom van politiesurveillanten heeft geleid tot opdrogen van het aantal politiesurveillanten. Voor 2011 was het convenant al aangepast aan het aantal nog inzetbare politiesurveillanten (2). In oktober 2011 is het convenant definitief beëindigd.

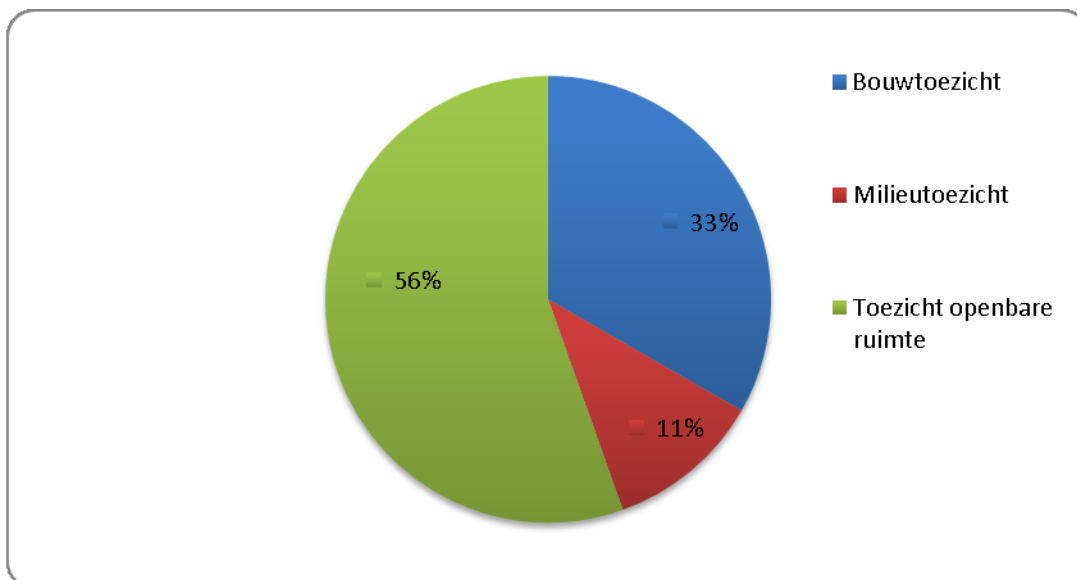
Hoofdstuk 1 Wat hebben we gedaan.

1.1 ALGEMEEN

Het toezicht en de handhaving zijn te onderscheiden in drie hoofdcategorieën, te weten:

- toezicht en handhaving op bouwactiviteiten en ruimtelijke ordening
- toezicht en handhaving op milieuactiviteiten
- toezicht en handhaving in de openbare ruimte¹.

In 2011 zijn er in totaal 35609 mensuren toezicht en handhaving uitgeoefend. Deze inzet is als volgt verdeeld.

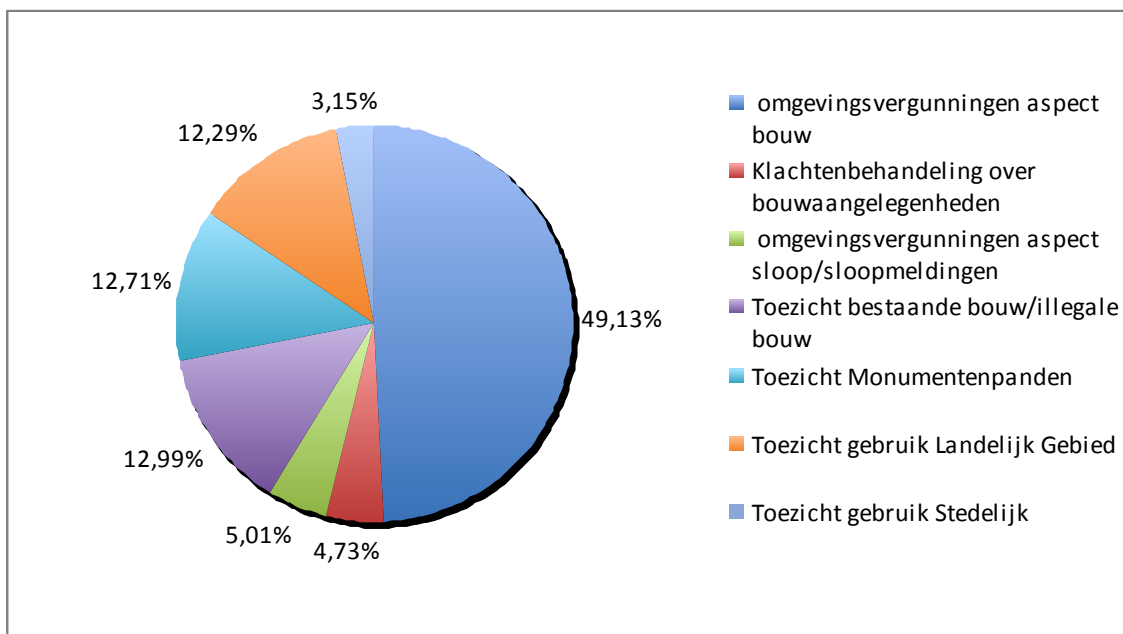

¹ Onder toezicht openbare ruimte vallen o.a. het parkeertoezicht, het toezicht op het correct aanbieden van afval en het toezicht op de naleving van de Algemene plaatselijke verordening (Apv).

1.2 TOEZICHT EN HANDHAVING BOUW EN RUIMTELIJKE ORDENING

Algemeen

In onderstaande grafiek is weergegeven de verdeling van de bestede uren in het toezicht en de handhaving van Bouw en Ruimtelijke Ordening. Het totaal aantal bestede uren bedroeg 11857. Bij integraal toezicht zijn de bestede uren niet altijd exact toe te rekenen aan de verschillende aspecten. De bestede tijd is in die gevallen geschreven aan het onderwerp wat tijdens de controle leidend was.

De controle op omgevingsvergunningen (aspect bouw).

Bij het toezicht op omgevingsvergunningen voor de activiteit bouw lag de nadruk op de bouwkundige veiligheid en brandveiligheid. Daarnaast werd ook gekeken naar de voorschriften omtrent gezondheid en bruikbaarheid. De voorschriften uit een oogpunt van energiezuinigheid werden slechts incidenteel gecontroleerd.

In 2011 is toezicht uitgeoefend op de volgende grote nieuwbouwprojecten:

Van Barbansonstraat

Dit nieuwbouwproject start eind 2010 met een flinke asbestsanering, gevolgd door sloopwerkzaamheden. Na sloop van de bestaande bebouwing moest al het puin verwijderd worden. Om het puin af te kunnen voeren en gedeeltelijk weer te kunnen hergebruiken is het puin ter plaatse tot puingranulaat gebroken. Het toezicht op het puinbreken geschiedde in nauw overleg met de milieutoezichthouders.

Het bouwproject ligt in een dicht bebouwde omgeving en staat op enkele punten zelfs tegen de bestaande bebouwing aan. Dit vergde nauw overleg met diverse partijen o.a. waterschap en Fugro om een bouwkuip met bemaling² te kunnen realiseren. Vooral het voorkomen van schade aan bebouwing in de directe omgeving vroeg de aandacht.

Na het gereedkomen van het bouwveiligheidsplan is in maart 2011 de eerste paal geboord. Vanuit de omgeving kwamen vervolgens al snel klachten die variëren van geluidsoverlast tot parkeerproblemen. In overleg met de aannemer is aan deze klachten aandacht besteed en is getracht de overlast voor de omgeving zoveel als mogelijk te beperken.

In juni constateert de bouwinspecteur bij de keuring van het tweede gedeelte van de keldervloer dat de vlechter gewerkt heeft met oude tekeningen als gevolg waarvan de gehele vloerwapening aangepast moest worden. Ook in het vervolgproces bleek het nodig diverse malen aanwijzingen te geven vanuit het bouwtoezicht.

Kwadrant

Bij het ontgraven van de parkeerkelder diende voorzieningen te worden getroffen om schade aan de omliggende bebouwing te voorkomen. Dit speelde ook een rol bij het heien. Bij het plaatsen van de damwanden is gekozen voor een duwtechniek in plaats van intrillen. Voor de heipalen is in overleg met de bouwinspecteur voor trillingvrije in de grond gevormde DPA palen gekozen. Gedurende de uitvoering werd door de bouwinspecteur vastgesteld dat de methodiek niet juist werd toegepast, met als gevolg dat extra heipalen (70%) moesten worden geboord. Aan het eind van het traject bleek dat de entree van de parkeerkelder “te hoog” lag ten opzichte van het straatniveau. Uiteindelijk is met een alternatieve aansluiting een werkbare oplossing uitgewerkt en uitgevoerd.

Leidschendam Centrum

In 2008 is in het voortraject veel energie gestoken in overleg met de aannemer en het analyseren van mogelijke knelpunten. In sommige gevallen was nader onderzoek noodzakelijk. De investering in het voortraject heeft zich uitbetaald in het vervolgproces. Het bouwproces is in het verslagjaar hierdoor zonder noemenswaardige problemen verlopen.

Schakenbosch Noord

Bij dit project gaf sondering een zeer grillig verloop van de draagkrachtige laag op ongeveer 15 m diep te zien. Sondering is een methode om het draagvermogen van de grond te kunnen bepalen. Dagelijkse controle door de bouwinspecteur van het heien en overleg met de constructeur van de aannemer en de gemeentelijke constructeur bleek daardoor noodzakelijk om een verantwoorde fundering te krijgen

---

² Onttrekken van grondwater

Mariënpark

Met de sloopaannemer is door de bouwinspecteur veelvuldig overleg gevoerd over de uitvoering van de sloopwerkzaamheden. Naast slooptechnische aspecten ging het daarbij over meer logistieke onderwerpen, zoals de aan- en afvoer van materiaal, met als doel het beperken van de overlast voor de omgeving.

Weidestraat

De asbestverwijdering en de sloop van de gebouwen is nauwgezet gevolgd door de bouwinspecteur. Dit om overlast en geluidhinder voor de omgeving tot een minimum te beperken. Nadat het asbest was verwijderd is aan de Brandweer toestemming gegeven om ter plaatse een brandbestrijdingsoefening uit te voeren.

Voorafgaand aan de sloop was de leegstand aandachtspunt. Mensen die zich onbevoegd toegang verschaffen tot de slooppanden waren onderwerp van zorg. Regelmatig is hierover met de politie en de projectleiding overlegd.

Na de sloop resteren nog gedeeltelijk kelders en funderingsresten. Om die reden moest het terrein in verband met gevaarstelling met hekken worden afgezet.

Overige werkzaamheden

Naast deze grotere projecten, zijn nog tal van andere in omvang kleinere bouwerijen door de bouwinspecteur bezocht. Hoewel de bouwerijen kleiner van omvang zijn, is de problematiek niet altijd minder ingewikkeld.

Bouwen zonder vergunning en strijdig gebruik

In deze paragraaf gaat het om het bouwen zonder de vereiste omgevingsvergunning en het gebruik van gronden en opstallen in afwijking van het bestemmingsplan.

Bouwen zonder vergunning

Het bouwen zonder vergunning is op verschillende wijze geconstateerd:

- tijdens de uitvoering van de bouw zelf door een toezichthouder
- door melding van derden
- op basis van luchtfoto's
- bij gebiedsinventarisaties van bestemmingsplannen.

Afhankelijk van de bouwfase en de proportionaliteit is de bouw door de bouwinspecteur stilgelegd in afwachting van de aanvraag en het verlenen van de vereiste vergunningen. Bij het uitblijven van een aanvraag of weigering van de vergunning is een handhavingprocedure opgestart.

Binnen de handhavingprocedures t.a.v. illegale bouw, maar ook ten aanzien van illegaal gebruik wordt altijd bekeken of de overtreding gelegaliseerd kan worden.

Strijdig gebruik

Het vaststellen van strijdig gebruik geschiedde onder meer op de volgende wijzen:

- eigen waarneming door de bouwinspecteur of naar aanleiding van signaaltoezicht door collega toezichthouder
- waarneming op aanwijzing van derden (ontvangen melding/klacht)
- waarneming aangestuurd door administratieve gegevens, zoals inschrijving kamer van koophandel, milieumelding, etc.
- op basis van luchtfotografie
- bij gebiedsinventarisaties in het kader van bestemmingsplannen.

Bij het vermoeden van strijdig gebruik wordt de aangetroffen situatie vastgelegd in een bevindingenrapport met daarin aangegeven het vermoeden van de overtreding. Op basis van dit rapport vindt nader onderzoek plaats o.a. naar de aanvangsdatum van de overtreding, de toepasselijkheid van overgangsrecht en de mogelijkheden tot het legaliseren van de overtreding. Als het strijdig gebruik na het nader onderzoek wordt vastgesteld en legalisering is niet mogelijk dan wordt een handhavingstraject opgestart.

Veel dossiers hebben een lange looptijd door alle processtappen die gezet moeten worden voorafgaande aan het besluit tot handhaven en de uitgebreide rechtsbescherming tegen het handhavingsbesluit. De doorlooptijd van dossiers varieert van enkele weken tot enkele jaren.

In het kalenderjaar 2011 heeft de handhavingsinzet op het gebied van strijdig gebruik en illegale bouw in het landelijk gebied veel publicitaire en politieke aandacht gekregen. Oorzaken hiervan zijn:

- gezamenlijk verzet van betrokkenen naar aanleiding van een oproep in de plaatselijke dorpsketting
- samenloop van de handhavingsacties met de procedure tot vaststelling van het bestemmingsplan “landelijk gebied”
- de omstandigheid dat veel handavingsdossiers in het landelijk gebied in de besluitvormingsfase zitten. Dit zijn dossiers o.a. uit het project Landelijk Gebied, dat is opgestart naar aanleiding van het rapport van de VROM-inspectie en dossiers uit het project dat is gestart naar aanleiding van de vaststelling van het Paardenbeleid.

Naast het landelijk gebied is ook in het stedelijk gebied op dit vlak gehandhaafd. Onder andere is er handhavingsinzet geweest op verscheidene garageboxen in Voorburg-West en Essesteijn die werden gebruikt voor bedrijfsdoeleinden.

Toezicht bestaande bouw

Het toezicht op bestaande bouw richt zich vooral op blijvende constructieve en brandveiligheid van bestaande gebouwen. Naast de individuele gevallen, 22 panden, waren er in 2011 twee grotere projecten.

Kopgevels

Door de VROM-inspectie³ is een signaal uitgegeven over problemen die kunnen optreden met kopgevels van gebouwen, die zijn gebouwd in de periode 1940 – 1990. Dit signaal kwam naar aanleiding van een aantal vallende gevels elders in het land.

Voor het in kaart brengen van de gevaarlijke gevels en het aangeven van mogelijke oplossingen is een stageopdracht geformuleerd voor twee studenten van de Rotterdamse Hoge School. Beide studenten hebben gevels geïnventariseerd, een risicoprofiel opgesteld en oplossingsrichtingen aangeleverd. Voor hun afstudeerscriptie zijn zij onderscheiden door Mee-bouwend Rijnmond. Er zijn circa driehonderd gevels bekeken. Vijfentwintig gevels zitten in de hoogste risicocategorie. Inmiddels zijn de eigenaren van alle gevels geïnformeerd.

In 2012 zal dit een vervolg krijgen met het monitoren van de aanpak van de gevels in de hoogste risicocategorie. Als eigenaren weigeren herstelwerkzaamheden te verrichten zal uiteindelijk een handhavingstraject volgen.

Bouw mee aan Voorburg-Noord

Het project Bouw mee aan Voorburg-Noord zat in 2011 nog grotendeels in de fase van activering van bewoners en eigenaren. Toezicht en handhaving zijn alleen aan de orde geweest bij ernstige bouwgebreken, daarnaast is capaciteit geleverd voor het steekproefsgewijs beoordelen van de kwaliteit van de rapportages (Meerjarenonderhoudsprogramma's) van het participerende extern bureau.

Funderingsproblemen bij enkele woningen aan de Koningin Wilhelminalaan zijn reden geweest om op ons verzoek door extern adviesbureau Fugro een lintvoegmeting te laten uitvoeren. Hieruit blijkt dat meer woningen verzakt zijn en het waarschijnlijk is dat de funderingsproblemen zich breder voor doen in dit woonblok. In 2012 zal dit een vervolg krijgen, in die zin dat de woningeigenaren gestimuleerd zullen worden funderingsherstel uit te voeren.

Toezicht op brandveilig gebruik

Het toezicht op brandveilig gebruik wordt in eerste instantie uitgevoerd door de brandweer. Handhaving vindt plaats op basis van de rapportages van de brandweer. Toezichthouders van de

---

³ Nu inspectie Leefbaarheid en Transport

gemeente voeren wel signaal toezicht of voeren gezamenlijk met de brandweer controles uit als ook bouw of milieuaspecten aan de orde zijn.

CBS-gebouw

In 2011 zijn meerdere controles geweest op het naleven van de brandveiligheidsvoorschriften in het gedoogbesluit voor het gebruik van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Helaas bleken de voorschriften niet altijd te worden nageleefd. In 2012 is het gedoogbesluit geëxpireerd. Het college heeft de gedoogtermijn niet willen verlengen en het gebruik van het gebouw is inmiddels gestaakt.

In het stookseizoen zijn er zoals gebruikelijk de nodige (circa 15) bekrachtigingen van door de brandweer aangezegde stookverboden als gevolg van schoorsteenbranden.

Toezicht op (asbest)sloop

Het toezicht op asbestsloop staat hoog op de landelijke en lokale prioriteitenlijst. In 2009 en 2010 is veel energie gestoken om het proces bij asbestsloop sluitend te krijgen, mede op instigatie van de voormalige VROM-inspectie. Bij dit proces zijn verschillende gemeentelijke afdelingen en Avalex betrokken geweest.

Bij gemelde respectievelijk vergunde sloop werkt het proces goed, met dien verstande dat wel veel administratieve handelingen moeten worden verricht.

Bij vermoede illegale asbestsloop wordt door de bouwinspecteur een monster genomen om de aanwezigheid van asbest te kunnen laten vaststellen. In 2011 is dit circa 10 keer gebeurd. Bij de aantoonbare aanwezigheid van asbest is de sloop stilgelegd. Naast het feit dat vervolgens alsnog de nodige melding of vergunning moest worden geregeld (inclusief asbestinventarisatie) is ook altijd het Regionaal Milieuteam van de politie ingeschakeld in verband met onderzoek naar mogelijke strafbare feiten. Bij constatering van in uitoefening van beroep of bedrijf werd gesloopt is bovendien de arbeidsinspectie geïnformeerd.

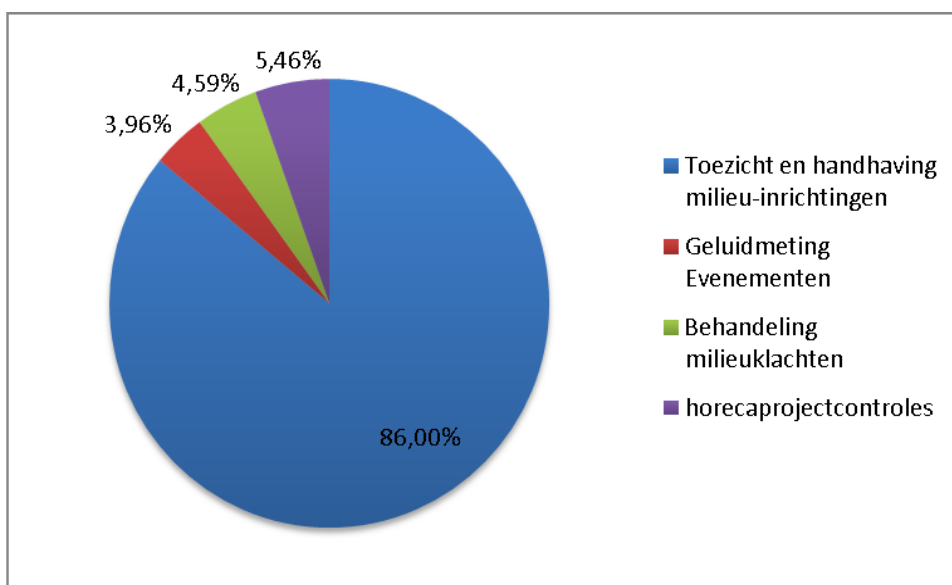
Monumenten

Het in 2010 geïntensiveerde toezicht op monumenten heeft ertoe geleid dat naast het toezicht op verleende monumentenvergunning er ook meer aandacht was voor monumenten die achterstallig onderhoud hebben en hadden. De toezichthouder is met veel eigenaren het gesprek aangegaan. Dat heeft ertoe geleid dat verscheidene eigenaren het achterstallig onderhoud hebben aangepakt of dat gaan doen. De toezichthouder heeft zo'n 80 panden bezocht. Het toezicht is voor het overgrote deel geconcentreerd geweest op het beschermd stads- en dorpsgezicht in Voorburg.

1.3 TOEZICHT EN HANDHAVING MILIEU

Algemeen

Het milieutoezicht richt zich in hoofdzaak op milieu-inrichtingen⁴. Daarnaast is er toezicht op milieu-gerelateerde activiteiten die niet inrichting gebonden zijn. Het totaal aantal bestede uren bedroeg 4013 uur. De beschikbare uren zijn in 2011 als volgt besteed:

Inrichting gebonden activiteiten

De inrichting gebonden activiteiten bestaan voornamelijk uit het periodiek controleren van milieu-inrichtingen. In 2011 zijn er 299 inrichtingen bezocht. Tijdens deze controles zijn in 2011 geen ernstige overtredingen vastgesteld.

Vermeldenswaardig is dat handhaving ertoe heeft bijgedragen dat een deel van de bodemverontreiniging bij een herstelinrichting en brandstofverkooppunt aan de Frekeweg is gesaneerd.

Daarnaast hebben integrale acties plaatsgevonden in winkelcentra, waarbij naast controle op uitstallingen ook gecontroleerd is op het naleven van de milieuregelgeving, o.a. op het correct aanbieden van bedrijfsafvalstoffen en de stookinstallaties.

⁴ Elke door de mens bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid die binnen een zekere begrenzing pleegt te worden verricht.

Verder heeft het toezicht ertoe bijgedragen dat in 2011 op verscheidene locaties binnen de gemeente dieseltanks zonder een tankcertificaat zijn gesaneerd. De tanks zijn overeenkomstig de richtlijnen gereinigd alvorens deze werden verwijderd. Vanaf 2015 dienen alle tanks van een tankcertificaat te zijn voorzien.

Het afspritzen van voertuigen dient sinds maart 2011 boven een vloeiwaterdichte vloer plaats te vinden om te voorkomen dat de bodem ter plaatse verontreinigt. Op afspruitplaatsen die nog niet zijn voorzien van een vloeiwaterdichte vloer is gehandhaafd.

Om de emissie van NoX (stikstofoxide) terug te dringen zijn landelijk eisen gesteld aan de maximum uitstoot van stookinstallaties. Een ondernemer dient een rapport te overleggen waaruit de uitstoot van de stookinstallatie blijkt. Als de uitstoot niet voldoet aan de geldende eisen dient de brander beter te worden afgesteld of te worden vervangen.

In 2011 zijn er 13 milieuklachten bij de gemeente binnengekomen. Een terugkerend onderwerp is geluidsoverlast door horecagelegenheden. Om de klachten op te lossen worden in voorkomende situaties strengere eisen gesteld dan in de algemene regels zijn opgenomen, zogenoemde maatwerkvoorschriften. Een voorbeeld daarvan is het toepassen van een geluidbegrenzer, waardoor kan worden gewaarborgd dat de omgeving voldoende wordt beschermd tegen geluid afkomstig van horecabedrijven.

Tijdens de verkoop van consumentenvuurwerk (29-31 december) zijn de verkooppunten dagelijks gecontroleerd. Bij drie van de acht verkooppunten zijn overtredingen geconstateerd. Door ter plaatse aanwijzingen te geven zijn de overtredingen allen direct verholpen.

Niet inrichting gebonden activiteiten. (bodemtoezicht)

Niet inrichting gebonden milieutoezicht richtte zich hoofdzakelijk op het toezicht op grondtoepassingen, het bodemtoezicht.

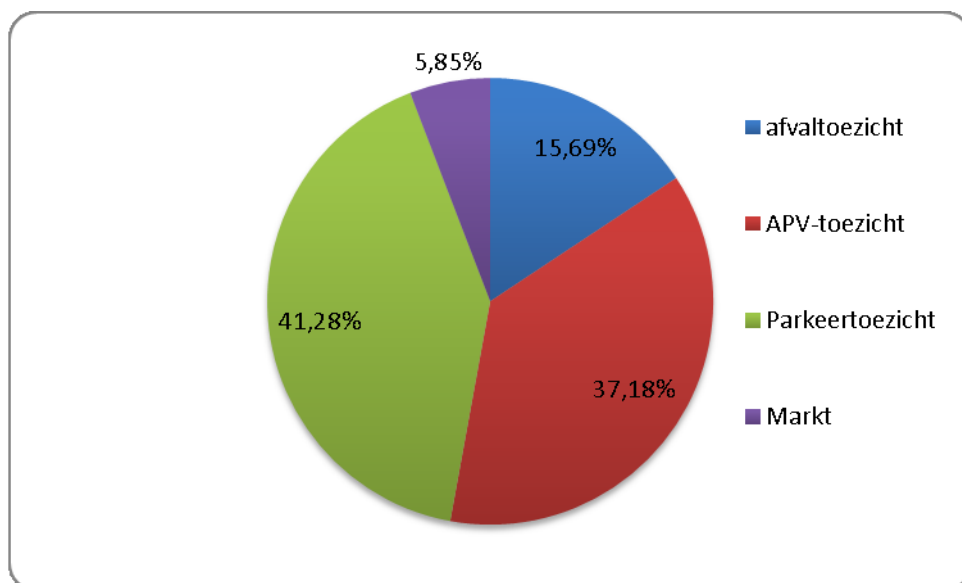
Het goed- of afkeuren van een partij grond is doorgaans de start van het toezichtstraject. Omdat de grondtoepassingen in het algemeen in het buitengebied plaatsvinden, is het toezicht vaak gecombineerd met het ruimtelijk toezicht. Voor het toepassen van grond is vaak een zogenoemde aanlegvergunning vereist. In 2011 is het toezicht op aanlegvergunningen niet centraal bijgehouden. Vanaf 2012 is hiermee gestart.

1.4 OPENBARE RUIMTE

Algemeen

De beleving van de openbare ruimte is van grote invloed op het veiligheidsgevoel en de waardering van de leefomgeving. Het is daarom belangrijk om de voor de openbare ruimte geldende regels te handhaven. Veel van deze regels zijn opgenomen in de Algemene plaatselijke verordening (APV) en de Afvalstoffenverordening. Bij de aanpak van overtredingen gaat het daarbij niet alleen om het straffen of beboeten van de overtreder, maar ook om het oplossen van het probleem. Vanuit die optiek wordt in de handhaving samengewerkt met handhavingpartners zoals politie, brandweer, GGD, GGZ, Woningbouwcorporaties en Avalex, maar ook met andere (gemeentelijke) disciplines. In de volgende paragrafen volgt een overzicht van de activiteiten over het jaar 2011.

Het totaal aantal bestede uren in de openbare ruimte bedroeg 19739. Deze uren zijn als volgt besteed.

Meldpunt Openbare Ruimte

Klachten over de openbare ruimte komen binnen en worden geregistreerd bij het Meldpunt openbare ruimte. Meldingen kunnen telefonisch maar ook digitaal worden gedaan. Vanuit het meldpunt openbare ruimte worden de klachten verspreid over de verantwoordelijke afdelingen in de gemeentelijke organisatie. Bij klachten die duiden op een overtreding van bijvoorbeeld de afvalstoffenverordening of de APV worden behandeld door de afdeling Handhaving.

Parkeercontrole

In Leidschendam-Voorburg zijn gebieden aangewezen als blauwe zone. De parkeercontrole in deze gebieden heeft ook in 2011 weer plaats gevonden overeenkomstig de parkeernota 2005. Uiteindelijk zijn er ruim 5000 bekeuringen voor foutparkeren uitgeschreven. Ook het misbruik van invalidenparkeerkaarten is aangepakt. Afgelopen jaar heeft het parkeer/verkeersgedrag rondom scholen extra aandacht gekregen o.a. op de locaties Fonteynenburghlaan, Heeswijkstraat, Spinozalaan, Carolinalaan, van Ruysdaellaan, De Tol, Oude Bleijk en Schadeken. Onze aandacht is voornamelijk toegespitst op de veiligheid van de vaak nog zeer jonge weggebruikers, de leerlingen in het basisonderwijs. Ondanks de voorbeeld rol die de ouderen zouden moeten vervullen op dit gebied was er toch vaak correctie nodig van onze verbalisanten. Dit heeft menigmaal geleid tot heftige discussies met ouders. Ook de middelbare scholen, o.a. aan de Marcellus Emantlaan, hebben onze aandacht gehad maar dan was de correctie vaak van toepassing op de leerlingen zelf en dan moet voornamelijk gedacht worden aan het rijden over het trottoir met fiets of bromfiets.

Afval

Het niet correct aanbieden en aanleveren van afval zorgt voor veel ergernis bij bewoners. Afvalmeldingen maken een substantieel deel uit van de meldingen die worden ontvangen. Veel energie wordt gestoken in het toezien op het correct aanbieden van afval. Iedere werkdag zijn er twee personen bezig met afvalmeldingen, dumpingen, te vroeg aangeboden afval, etc. Deze proactieve inzet vertaalt zich in een teruglopend aantal afvalmeldingen. Uiteindelijk zijn er in 2011 circa 800 meldingen ontvangen, terwijl er 1500 verwacht werden op basis van de aantallen van de voorgaande jaren.

Er wordt nauw samengewerkt met de afdeling Wijkbeheer en Avalex. Deze samenwerking levert op dat er altijd onderzoek plaatsvindt naar de herkomst van het afval en naar de overtreder en dat na dit onderzoek de openbare ruimte snel op orde is. Na afronding van het onderzoek door handhaving wordt de locatie van het afval gemeld bij Avalex, die zorgt binnen 24 uur voor het verwijderen van het afval. De toezichthouders krijgen bovendien dagelijks de adressen door waar op afspraak grof afval wordt opgehaald. De toezichthouders weten zo dat de aanbieders op deze adressen niet in overtreding zijn.

Op verzoek van Avalex zijn 4 acties uitgevoerd op het gebied van illegaal inzamelen van oud ijzer. Zonder vergunning opererende personen gingen hierbij soms zeer agressief tegen personeel van Avalex te werk. In samenwerking met politie en Avalex zijn die handhavingsacties met succes georganiseerd. Er zijn diverse verbalen uitgedeeld en honderden kilo's oud ijzer in beslag genomen.

Ook bij evenementencontroles en op bouwplaatsen is veel aandacht besteed aan het afval, waaronder het gescheiden inzamelen en correct afvoeren van afval.

APV

Onder de APV vallen onder andere de volgende taakvelden:

Honden

Overlast door honden blijft één van de grootste ergernissen in bijna iedere gemeente. In Leidschendam-Voorburg is dit niet anders. In het eerste halfjaar van 2011 is er zeer intensief en specifiek op honden gecontroleerd. Daarnaast is er in de algemene surveillance rondes aandacht aan honden besteed.

Fiets- en autowrakken

Fiets- en autowrakken in de openbare ruimte geven een rommelige aanblik, belemmeren vaak de doorgang en nemen onnodig openbare ruimte in beslag. Afgelopen jaar zijn in totaal 273 fietswrakken, verwijderd. Extra aandacht wordt besteed aan stations en haltes van Randstadrail in verband met de beperkte stallingruimte.

In aanloop naar de nieuwjaarsviering zijn preventief 4 motorvoertuigen verwijderd, om mogelijke problemen rond de jaarwisseling te voorkomen. Deze motorvoertuigen stonden al een zeer lange tijd geparkeerd in de openbare ruimte ter ergernis van buurtbewoners. De eigenaren waren overleden of naar onbekend adres vertrokken.

Grote voertuigen, aanhangwagens en caravans

Het (langdurig) parkeren van grote voertuigen, aanhangers en caravans verhoogt de parkeerdruk in wijken. Vooral in Voorburg-Noord is hier regelmatig tegen opgetreden. Ter ondersteuning van de handhaving is in deze wijk bovendien de bebording op een aantal locaties aangepast.

Reclame

Reclame-uitingen en uitstallingen in de openbare ruimte kunnen een belemmering vormen voor de doorstroming in winkelgebieden. In de winkelgebieden zoals Damlaan, Koningin Julianalaan, Herenstraat, Leidsenhage en Prins Frederiklaan is actief gehandhaafd op reclame-uitingen en winkeluitstallingen. Bij deze controles is ook toezicht gehouden op onderdelen van de milieuwetgeving. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan de afvoer van afvalstoffen of het ledigen van vetafscheiders.

Standplaatsen

Door het jaar worden op diverse plaatsen in de gemeente standplaatsen ingenomen. Het gaat hierbij om een 20-tal vergunningen dat hiervoor wordt afgegeven. Bij bakinrichtingen zoals bij olieballenkransen is gecontroleerd op de brandveiligheid. In samenwerking met het regionaal milieuteam van de politie is daarbij ook gecontroleerd op de correcte afvoer van het vet. Ook bij de kerstbomenverkoop heeft brandveiligheid onze aandacht gehad. In de vergunningen is opgenomen

dat er blusmiddelen aanwezig moeten zijn en de eisen waaraan deze moeten voldoen. Achteraf is gecontroleerd of de openbare ruimte netjes is achter gelaten.

Terrassen

Het toezicht op terrassen is vooral gericht op de omvang van het terras, het vrijhouden van de doorlooproutes en de doorgang voor hulpverleners en hulpverleningsvoertuigen. In 2011 stonden wij eenmaal op het punt bestuursdwang toe te passen ten aanzien van een illegaal terras. Op het laatste moment zijn uiteindelijk alle terraselementen van de openbare weg verwijderd.

Evenementen

Alle grote evenementen⁵ zijn gedurende 2011 gecontroleerd. De controles tijdens deze evenementen spitsen zich voornamelijk toe op de voorwaarden die opgenomen zijn in de vergunning. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld afval, veilig plaatsen van aggregaten, bezoekersaantallen en geluideisen. Bij al deze evenementen zijn geluidmetingen gedaan. Geluid is doorgaans het punt waarover bij evenementen de meeste klachten worden ontvangen. Na een evenement vindt altijd een evaluatie met de organisator plaats.

De kleinere evenementen zijn steekproefsgewijs gecontroleerd. Het gaat dan om bijvoorbeeld vlooiemarkten. Het op de juiste manier begeleiden van de verkeersstromen was hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Overige APV-vergunningen

Naast de hiervoor genoemde onderwerpen is ook een scala aan andere vergunningen gecontroleerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om kapvergunningen en vergunningen voor het plaatsen van diverse voorwerpen op de openbare weg. Bij een vermoeden van illegale kap maken wij vaak gebruik van de kennis van medewerkers van Wijkbeheer. Het gaat dan bijvoorbeeld om vast te stellen of er sprake is van zodanig beschadigen van een boom dat er in feite is gekapt. Dit zijn zeer uitgebreide processen-verbaal.

Markt

Op de twee markten in Leidschendam-Voorburg oefenen wij het toezicht uit. Het toezicht vindt plaats op basis van de marktverordening. Er wordt toezicht gehouden op het innemen van verkoopruimte, het opruimen van afval en het aanwezig zijn van de vergunninghouder. Het afgelopen jaar zijn er ook enkele processen-verbaal uitschreven op basis van het parkeerverbod wat geldt ten tijde van de markt. Onze marktmeesters treden niet alleen op als gastheer maar garanderen ook de veiligheid op de markt en waarborgen de doorgang voor hulpdiensten.

---

⁵ o.a. Koninginnedag, Vlietdagen, Vlietpop, Kermis, Summerland, Stompwijkse Paardendagen, Struisvogelfeest, Wilde Zwijnbal, Sinterklaas, Huygens Muziekfestival.

Overig

Naast de hiervoor genoemde onderwerpen zijn het afgelopen jaar op het gebied van onrechtmatig wonen, vervuilde woningen en woonwagenkampen diverse controles uitgevoerd. De gemeente voert regie bij deze controles, maar werkt nauw samen met (handhavings)partners zoals Politie, Brandweer, GZH Stedin en Avalex. Waar nodig wordt ook contact gelegd met zorgverleningsinstanties als GGD en GGZ.

Voorafgaand aan het toezicht op onrechtmatig wonen en op vervuilde woningen, vraagt dat toezichthouders “achter de voordeur” kijken.

Hiertoe zullen woningen moeten worden betreden. Daartoe hebben zij niet direct bevoegd. Als bewoners de toezichthouders niet toelaten, wordt daarom in voorkomende gevallen gebruik gemaakt van een door de burgemeester afgegeven machtiging tot binnentreden van de woning. Dit is een zeer ingrijpende methode die met uiterste terughoudendheid wordt toegepast. Voorafgaand aan het afgeven van een machtiging wordt eerst een gedegen dossier opgebouwd, dat het afgeven van de machtiging rechtvaardigt.

In aanloop naar de jaarwisseling is veel aandacht besteed aan het zoveel mogelijk verwijderen van brandbare materialen van bouwplaatsen, aanhangwagens, containers en voertuigen. Op oudejaarsdag zelf is overdag toezicht geweest op het correct opbouwen van de gedoogde vreugdevuren en het voorkomen van illegale vreugdevuren.

Hoofdstuk 2 De verantwoording.

Inleiding

Onderstaand treft u aan de realisatiecijfers ten opzichte van de in het uitvoeringsprogramma 2011 opgenomen prognoses. De cijfers zijn ontleend aan verschillende gegevensbestanden die binnen de gemeentelijke organisatie worden gebruikt. Het betreffen databaseprogramma's als bwt4all en Squit, het post- en documentregistratiesysteem, het klachten en meldingensysteem en enkele gegevensverzamelingen die binnen de gemeentelijke afdeling Handhaving worden bijgehouden.

2.1 TOEZICHT BOUW EN RUIMTELIJKE ORDENING

Omgevingsvergunning aspect bouw: **Verwachting: 243 dossiers**   **Resultaat 133%**

Hoewel het uit het resultaat niet is af te lezen, is er ten opzichte van 2010 (430 afgeronde dossiers) toch een aanzienlijk terugloop in het aantal afgeronde omgevingsvergunningen bouw. De terugloop is echter nog niet zo drastisch als we hadden verwacht bij het opstellen van het handhavingsuitvoeringsplan 2011.

Klachtenbehandeling: **Verwachting: 83 klachten**   **Ontvangen 164%**

Een duidelijke toename van het aantal bouwklachten. Deels is dit te verklaren uit een betere registratie in het meldingensysteem.

Omgevingsvergunning/melding sloop   **Verwachting: 91 dossiers**   **Resultaat: 166%**

De toename in het aantal afgehandelde omgevingsvergunningen voor de activiteit sloop en het aantal sloopmeldingen vindt zijn grondslag in het asbestprotocol. Het afleveren van asbest bij de afvalinzameling is niet meer mogelijk zonder vergunning of geaccepteerde melding.

Toezicht bestaande bouw: **Verwachting: 47 panden**   **Resultaat: 47%**

Er lijkt minder gedaan aan bestaande bouw dan vooraf gepland. Echter in deze aantallen zijn niet verwerkt het toezicht in Voorburg-Noord dat door een extern bureau is uitgeoefend in het kader van het project "bouw mee aan Voorburg-Noord" en het toezicht dat in het kader van een stageopdracht is uitgevoerd door twee studenten van de Rotterdamse Hoge School op kopgevels, circa 300 kopgevels.

Toezicht monumenten: **Verwachting: 60 panden**   **Resultaat 133%**

Het toezicht op monumenten en het behoud van cultureel erfgoed is in 2011 geïntensiveerd. Dit leidt ertoe dat verschillende eigenaren tot onderhoud hebben besloten.

Toezicht illegale bouw   **Verwachting: 20 locaties**   **Resultaat 75%**

Toezicht gebruik landelijk gebied

Verwachting: 30 locaties

Resultaat 100%

Afgeronde handhavingsdossiers 2011

Verwachting: 80 dossiers

Resultaat: 90%

Op 31 december 2011 waren er 162 dossiers in behandeling.

2.3 TOEZICHT MILIEU

Toezicht inrichtingen milieucategorie 4:   **verwacht: 50 controles**   **resultaat: 106%**

De controles zijn verricht bij 25 inrichtingen.

Toezicht inrichtingen milieucategorie 3:   **verwacht: 70 inrichtingen**   **resultaat: 121%**

Bij de 85 inrichtingen zijn in totaal 130 controles uitgevoerd.

Toezicht inrichtingen milieucategorie 1-2   **verwacht: 45 inrichtingen**   **resultaat 349%**

Bij 157 inrichtingen zijn 202 controles uitgevoerd. De grote afwijking is grotendeels het gevolg van integrale controles in winkelcentra. Naast het toezicht in de openbare ruimte (uitstallingen e.d.) is daarbij ook gelijk op de milieuvoorschriften gecontroleerd.

Horecacontroles: **verwacht: 144 controles**   **resultaat: 29%**

Uitgangspunt bij aanvang van het kalenderjaar was dat er elke maand een integrale horecaprojectcontrole zou zijn, waarbij dan circa vijf á zes bedrijven zouden kunnen worden gecontroleerd. De onderschijding van het aantal controles is het gevolg van een onjuiste raming alsook van tijdelijke onderbezetting door ziekteverzuim bij de gemeente alsook bij de externe partner, waardoor er minder projectcontroledagen zijn geweest dan vooraf gepland.

Haaglandenprojecten   **verwacht: 33 controles**   **resultaat: 0%**

Er hebben in 2011 geen controles plaatsgevonden in het kader van Haaglandenprojecten.

Behandeling milieuklachten   **verwacht: 40 klachten**   **ontvangen: 33%**

Er zijn beduidend minder (13) klachten ontvangen dan vooraf verwacht.

2.4 TOEZICHT OPENBARE RUIMTE

Meldingen

Behandelen afvalmeldingen	Verwacht: 1500 meldingen	Ontvangen 54%
Behandelen Apv-meldingen + toezicht vergunningen	Verwacht: 400 meldingen + vergunningen	Ontvangen 181%
Verkeersmeldingen	Verwacht: 300 meldingen	Ontvangen 117%.

Bij het toezicht openbare ruimte valt op dat het aantal afvalmeldingen veel lager is dan vooraf verwacht. Terwijl het aantal APV-meldingen substantieel hoger ligt. Ook het aantal verkeersmeldingen is hoger. In totaliteit werden er 2200 meldingen verwacht en zijn er 1886 ontvangen (86%).

Alle meldingen zijn afgehandeld.

Voor het grote verschil in het aantal meldingen ten opzichte van de prognoses zien wij twee oorzaken. De zogenaamde 'afvaltrein', die in 2010 is geïntroduceerd om het aantal afvalmeldingen terug te dringen lijkt succesvol. Dit verklaart voor een deel de terugloop in het aantal afvalmeldingen.

Ook de wijze van registreren in het meldingsysteem is naar onze verwachting voor een deel een reden van het verschil. Nieuwe categorie-indeling maakt het mogelijk nog nauwkeuriger te registreren. Dit verklaart voor een deel verschuiving tussen meldingen afval en apv. Ter toelichting een fietswrak is afval, maar ook een overtreding van de Apv. Een melding van een fietswrak wordt nu als APV melding geregistreerd.

Geluidmetingen evenementen	Verwacht: 11 metingen	Resultaat: 92%
-----------------------------------	------------------------------	-----------------------

Bonnen

Handhaving Afval (bsb's⁶)	Verwacht: 200 bsb's	Resultaat: 59%
Handhaven APV (bsb's)	Verwacht: 370 bsb's	Resultaat: 68%
Parkeren blauwe zone (bsb)	Verwacht: 5700 bsb's	Resultaat: 91%

Duidelijk is dat er vooral bij de handhaving op afval en op de APV minder strafbeschikkingen zijn geschreven. De onderschrijding op afval zou in combinatie met de substantieel mindere meldingen een aanwijzing kunnen zijn tot een verbeterd naleefgedrag. Voor het naleven van de APV geldt dit niet, omdat er op dat vlak weliswaar minder bsb's zijn geschreven, maar er juist meer meldingen zijn.

De onderschrijding op parkeren is percentueel kleiner dan bij afval en APV, maar absoluut groter (625 parkeren, 83 afval en 117 APV).

---

⁶ Bestuurlijke strafbeschikkingen

Gedurende 2011 waren er 3 vacatures toezichthouder openbare ruimte/boa. 2 vacatures zijn niet ingevuld omdat per 1 januari 2012 op dit taakveld 2 fte is bezuinigd. Structurele invulling van de derde vacature is tot op heden niet gelukt.

Bestuurlijke handhaving (APV)

Verwacht: 30 herstelsancties Resultaat 97%

Markt

verwacht: 104 dagen

Resultaat: 100%

Hoofdstuk 3 Ontwikkelingen

3.1 OMGEVINGSDIENST HAAGLANDEN

In 2011 is er beleidsmatig veel aandacht geweest voor de oprichting van de Omgevingsdienst Haaglanden. In het rapport van de commissie Mans wordt voorgesteld om in de toekomst de vergunningverlening en de handhaving van de VROM-regels te laten uitvoeren door regionale omgevingsdiensten. Dit voorstel dat aanvankelijk werd overgenomen door de Minister van VROM heeft veel stof doen opwaaien. Uiteindelijk hebben VROM, IPO en VNG een akkoord bereikt over Regionale uitvoeringsdiensten en een basistakenpakket van deze uitvoeringsdiensten. Dit takenpakket richt zich uitsluitend op de milieutaken. In 2012 heeft besluitvorming plaatsgevonden over de vormgeving en inrichting van een omgevingsdienst in Haaglanden. Alles wordt in het werk gesteld om per 1 januari 2013 de Omgevingsdienst Haaglanden in werking te hebben.

3.2 KWALITEITSCRITERIA

Voor de uitvoering van de Wabo-taken worden landelijk criteria vastgesteld, waaraan ook de gemeenten bij de uitoefening van hun taken moeten voldoen. Verwacht wordt dat de criteria in het kalenderjaar 2012 nog zullen worden aangepast, waarna een definitieve meting van de zelfevaluatie-test aan de criteria kan plaatsvinden.

3.3 INSPECTIEVIEW BEDRIJVEN

Op initiatief van de arbeidsinspectie is de database inspectieview bedrijven ontwikkeld. Via deze database kunnen landelijke inspectiediensten informatie over bedrijven met elkaar delen. Inmiddels zijn de arbeidsinspectie en de inspectie verkeer en waterstaat op dit systeem aangesloten. De gemeente heeft twee (gratis) proefaccounts om de informatie van deze diensten te kunnen raadplegen.

3.4 DIENST UITVOERING ONDERWIJS.

Met de dienst uitvoering onderwijs vinden verkennende gesprekken plaats over mogelijke samenwerking. Het gaat daarbij vooral om de ondersteuning die de gemeente kan bieden bij het opsporen van fraude met studiefinanciering.

3.5 BEZUINIGINGEN

Handhaving heeft de volgende bezuinigingsopgaven in 2011 gerealiseerd:

- beëindigen inhuur beveiliging vreugdevuren oud en nieuw en andere piekmomenten (budget € 30.000)
- beëindigen convenant politiesurveillanten (budget € 153.000)

Voor 2012 zijn de bezuinigingsopgaven als volgt:

- verminderen toezicht openbare ruimte met 1 fte (al gerealiseerd)
- verminderen toezicht blauwe zone met 1 fte (al gerealiseerd)
- het kostendekkend maken van de markt (in besluitvorming)

Voor 2013 is de bezuinigingsopgave als volgt:

- herprioritering handhaving met als gevolg vermindering in formatie met 0,76 fte bouwinspecteur

Hoofdstuk 4 Bedrijfsvoering

4.1. DIGITALISERING

Tijdens het verslagjaar werd het college ermee geconfronteerd dat de politie per 1 december 2011 zou stoppen met het invoeren van de zogenaamde “muldertransacties” die door gemeentelijke boa’s werden uitgeschreven. Het zelf invoeren van deze transacties in de module van het CJIB zou werk betekenen voor ongeveer 1 formatie-eenheid. Om reden van continuïteit, maar ook om het aantal fouten in muldertransacties te reduceren is er voor gekozen om versneld te gaan werken met zogenaamde handhelds. De raad heeft het hiervoor benodigde krediet beschikbaar gesteld. Inmiddels wordt er al gewerkt met de handhelds.

De invoering van het omgevingsloket online, heeft ertoe geleid dat het merendeel van de vergunningaanvragen voor bouwactiviteiten digitaal wordt ontvangen. Echter de afdeling Handhaving beschikt nog niet over de mogelijkheden om ook het toezicht digitaal uit te oefenen. Voor het toezicht worden daarom nog altijd papieren tekeningen geproduceerd. In 2011 is succesvol geëxperimenteerd met tablet PC op de bouwplaats. In 2012 valt een kredietaanvraag voor de aanschaf van tablet pc’s te verwachten.

4.2. PERSONEEL

De afdeling Handhaving had per 1 januari 2011 een toegestane formatie van 34,18 formatie-eenheden. Er is extern capaciteit ingehuurd op een vacature voor milieu-inspecteur. Deze vacature wordt niet ingevuld met het oog op de vorming van de omgevingsdienst Haaglanden. Verder is er tijdelijk capaciteit ingehuurd in verband met zwangerschaps- en bevallingsverlof van een juriste. Op de afdeling Handhaving werkten in 31 december 2011 32 medewerkers.

Agressie

In 2011 zijn er 8 meldingen van agressie gedaan door medewerkers van de afdeling Handhaving bij de Arbocoördinator.

4.3. LEERWERKBEDRIJF

De afdeling Handhaving is officieel leerwerkbedrijf van de opleiding Medewerker Toezicht en Veiligheid en Handhaver Toezicht en Veiligheid van het ROC Mondriaan. In beginsel elke 6 weken komen er nieuwe stagiaires. Deze stagiaires gaan onder begeleiding van een Buitengewoon opsporingsambtenaar de straat op.

Daarnaast is er tijdens het schooljaar 2010/2011 en 2011/2012 een stagiair op een leerarbeidsplaats voor de opleiding integrale veiligheidskunde werkzaam geweest bij afdeling Handhaving en afdeling Jeugd Onderwijs en Sport gezamenlijk (50%/50%).

4.4 INVOERING WERKROOSTER

In 2011 werd nog incidenteel en op projectbasis buiten kantoortijden gewerkt. Per 1 juli 2012 is een werkrooster ingevoerd voor de uitvoering van de toezicht en handhaving in de openbare ruimte. Hierdoor wordt op een breder gedeelte van de dag (ma-vrij van 7.00 uur – 18.00 uur) en ook buiten kantoortijden (donderdag tot 22.00 uur 's-avonds en zaterdag van 10.00 tot 18.00 uur) structureel toezicht en handhaving mogelijk. De overige tijden (avonden en zondag) wordt incidenteel op projectbasis gewerkt.